

PROFESSIONELLE PERSPEKTIVER PÅ AFVISNING AF HJÆLP

Professionelle, som arbejder med mennesker i risiko for, allerede endt i hjemløshed eller som har erfaringer med hjemløshed oplever ofte at hjælpen afvises, men hvordan opleves dette og hvordan kan den viden hjælpe til at kvalificere indsatsen?

Forskningsprojekt
2022-2023
Charlotte Vange
Løvstad

Projektbeskrivelse – FoU 2022-2023

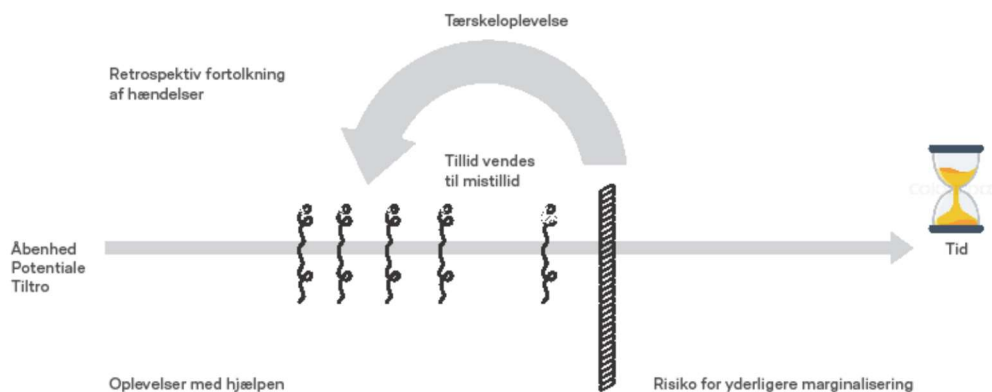
Baggrund for projektet

Det kommende forskningsprojekt skal bygge videre på forskningsresultaterne fra det forskningsprojekt i perioden 2020-2021, som Lotte Junker Harbo og undertegnede gennemførte. Det kommende forskningsprojekt skal undersøge professionelle perspektiver på, når mennesker i udsathed afviser hjælpen – hvordan svarer hjælpen så på afvisningen?

FoU projektet 2020-2021 undersøgte, hvordan mennesker i hjemløshed, som har bygget deres egne hus oplevede hjælpesystemet med særlig fokus på hjælp i det projekt, de var en del af. Projektet havde løbet over en årrække, da vi kommer ind i projektet og laver følgeforskning og netop som vi bliver koblet til projektet er relationen mellem menneskerne og hjælpen ustabil, forstået på den måde, at menneskene stod midt i en såkaldt tærskelhændelse og var midt i at trække sig fra hjælpen. De havde haft en række oplevelser med hjælpen, hvor de oplevede tvivl i forhold til hjælpens intentioner, men havde forsøgt at holde fast i, at hjælpen ville dem det godt. Lige inden vores indtræden sker der en såkaldt tærskelhændelse, hvor menneskenes forhold til hjælpen så at sige tipper fra tillid til hjælpen (uanset tvivl) til mistillid og en afvisning af hjælpen. Tærskelhændelsen kan betragtes som den berømte dråbe, der fik bægeret til at flyde over og menneskene havde så at sige "fået nok" og stod med en klar oplevelse af, at hjælpen ikke ville dem det godt. Som følge heraf trak de sig fra hjælpen helt fysisk – de afviste kontakt med de konkrete professionelle og trak sig tilbage til egne ressourcer for at løse de problemer, de tidligere havde haft brug for hjælp til.

Gennem vores tilstedeværelse i projektet hen over 8 måneder manifesterede afvisningen af hjælpen sig hos menneskerne. Og igennem de etnografisk inspirerede mikrofortællinger vi havde med menneskerne hen over de 8 måneder blev det tydeligt, at mennesket ikke afviser hjælpen "ud af det blå", men at der er en proces op til det vi kalder tærskelhændelsen, hvor tilliden til hjælpen vipper til mistillid og hjælpen afvises. Det illustrerer vi i følgende figur:

Når hjælpen afvises

Der henvises til afrapportering i UCVIDen for yderligere uddybning.

Med baggrund i ovenstående figur vil forskningsprojektet i den kommende periode (2022-2023) undersøge de professionelle perspektiver på afvisning af hjælpen. I forskningsprojektet fra 2020-2021 indgår også empiri fra de professionelle ansatte i projektet, som ikke har været behandlet selvstændigt. Den empiri vil også indgå i det kommende FoU projekt. Samtidigt har vi også løbende inddraget og diskuteret, inspireret af praksisforskning, empiri og delresultaterne med studerende på kursus- og diplomaktiviteter i EfterVidereUddannelsesregi, som løbende har kvalificeret figuren og samtidigt også udviklet de professionelle perspektiver på processen, som leder frem til at mennesket afviser hjælpen. Figuren har skabt genkendelse blandt de professionelle og har medvirket til at kvalificere deres faglige praksis efterfølgende. Med andre ord er der i den eksisterende empiri en viden omkring de professionelle perspektiver tilgængelig, men en viden som er nødvendig både at udforske yderligere og samtidigt også udvide i forhold til dette FoU projekt.

Projektets målgruppe

Projektet retter sig mod professionelle, der arbejder med mennesker i udsathed, primært i risiko for eller allerede endt i hjemløshed. Der henvises til UCVIDen for yderligere uddybning af

mennesker i risiko for eller allerede endt i hjemløshed (Harbo og Løvstad, 2022). Litteraturlisten omfatter også litteratur, som kortlægger viden omkring mennesker i hjemløshed med særligt fokus på unge mennesker, som er i risiko for eller allerede sofasurfer.

De professionelle, som arbejder med mennesker i risiko for eller allerede endt hjemløshed arbejder primært på forsorgsområdet, i opsøgende funktioner, SKP indsatser eller andre indsatser, som har denne målgruppe for deres faglige praksis.

Metode / teori

FoU projektet tager afsæt i praksisforskning, som en inkluderende tilgang med øje for kompleksiteten i det sociale arbejde og hvor empowerment og det at øge den sociale retfærdighed er centrale formål (Uggerhøj, 2011, s. 49; Uggerhøj, 2019, s. 36-37). I denne form for praksisforskning er det vigtige kriterier at forskningen organiseres lokalt og er båret af nysgerrighed (Uggerhøj, 2011, s. 49). Målet er på den måde *”at undersøge / identificere god og lovende veje til at hjælpe mennesker (min oversættelse)”* (Uggerhøj, 2011, s. 49) i et kritisk blik på den praksis, som kan opleves problematisk. Således muliggør praksisforskning at der kan udvikles nye ideer med baggrund i de erfaringer, som både unge og professionelle har med sig, fordi det er afgørende at vi lærer af og med hinanden (Uggerhøj, 2011, s. 50). FoU projektet har dermed som formål både at undersøge eksisterende praksis og arbejde med udvikling af praksis.

Derudover kobler FoU projektets grundlæggende overvejelser og forståelser sig også på overvejelser om sensitivitet med udgangspunkt i sensitiv sociologi (Jackobsen, Jørgensen & Svendsen-Tune 2002), hvor det er særligt vigtigt at optræde både kontekstsensitiv og sensitiv (og nysgerrigt) i forhold til de professionelles overvejelser og oplevelser.

Med baggrund i praksisforskning kommer FoU projektets empiriske materiale til at bestå af fokusgruppeinterview med professionelle, som arbejder med mennesker i udsathed. Tilgangen i fokusgruppeinterview er eksplorativ, hvilket grundlæggende betyder, at vi i interviewguiden er optaget af at stille spørgsmål, som retter sig mod de professionelles oplevelser og handlinger i forhold til afvisning af hjælpen. Forudsætningen hviler her på en forståelse af, at afvisninger er en del af hjælpearbejdet og fokusgruppeinterview skal udfolde hvad og hvordan afvisninger opleves. Interviewguiden er derfor også åben og undersøgende i sin form, og derved har det form som et temacentreret interview og det empiriske materiale er generelt på gruppeniveau.

Professionelle rekrutteres gennem indsatser, der retter sig mod mennesker i udsat med en overskrift omkring risiko for / allerede end i hjemløshed. Konkret kan det være væresteder, gadeplansarbejdere og forsorgstilbud.

Når det empiriske materiale er produceret og transskriberet analyserer vi det ud fra tærskelhændelsesfigurer og arbejder samtidigt på at identificere mønstre og tendenser på tværs af fokusgruppeinterview. Herefter vendes mod at identificere teoretiske perspektiver, som kan hjælpe os med at kvalificere den analytiske proces.

Projektplan

Første del af projektet kommer til at bestå af en for-analyse af eksisterende empiri fra netop afsluttede forskningsprojekt med de professionelles perspektiver som omdrejningspunkt. Her foreslås at Lotte Junker Harbos 50 timer indgår i denne for-analyse.

For-analysen kommer til at danne grundlaget for den efterfølgende proces, hvor der indsamles empiri blandt professionelle, der arbejder med mennesker i udsathed, primært i hjemløshed med henblik på at undersøge, hvor de professionelle arbejder med afvisning af hjælpen og et mere reflektivt blik på egen praksis i forhold til hvordan de forstår og arbejder forebyggende med netop menneskers afvisning af hjælpen.

Forskningsspørgsmålet kommer dermed til at rette sig i mod hvordan professionelle, der arbejder med mennesker i udsathed, primært hjemløshed, forstår og arbejder med afvisninger af hjælp, herunder hvordan den faglige praksis kan udvikles og kvalificeres.

Formidling

Projektet tænkes afrapporteres gennemformidling på konferencer, indgå i videnskredsløbet på EVU-aktiviteter og i artikelform. For-analysen vil, ud over at danne grundlaget for den efterfølgende empiriindsamling, også udmønte sig i publicering af 1-2 artikler. Derudover påtænkes konkret at udvikle undervisningsmateriale til både grund- og eftervidereuddannelse, formidling på forskningens Døgn, inddragelse i undervisningsaktiviteter på både Grund- og EfterVidereUddannelse, deltagelse i konference (endnu ikke afklaret) og overvejelser omkring artikel.

Timefordeling

Det anslås at 150 timer skal gå til for-analysen, hvor det foreslås at Lotte Junker Harbo også anvender sine 50 timer til at indgå i denne for-analyse, herunder bidrager til artikelskrivning. Herefter anvendes de resterende 150 timer i 2022 og 300 timer i 2023 til den resterende del af projektet. Derudover forventes det at der indgår Lise Hauerslev Nordestgaard med 165 timer i 2022 og 2023 i projektet og kommer til at indgå i de forskellige faser af projektet.

Samarbejde på tværs

Der er en oplagt snitflade til laboratorium for forskning i udsathed i et professionsnært praksisperspektiv, som også har fokus på professionelle perspektiver på når hjælpen afvises. Det foreslås, at empiriindsamling i laboratorium og dette FoU projekt gennemføres sammen, således der er mulighed for både at udvide omfanget af empiri qua den store volumen samlet og det fælles fokus på professionelles perspektiver uanset variationen i målgrupper. Derved vil både dette forskningsprojekt og laboratorium profitere af samarbejdet på tværs ligeså vel som VIA, idet to forskellige forskningsprogrammer vil arbejde inden for både de forskningsstrategiske indsatsområder udsathed og praksisudvikling.

Etik

FoU projektet overholder de forskningsetiske retningslinjer og anmeldes til Datatilsynet. Derudover trækker vi på Jacobsen & Kristiansen (2001) overvejelser om farligt feltarbejde, hvor særligt overvejelserne om "*Subjekt-Lebenswelt*" (Jacobsen & Kristiansen, 2001, s. 59) findes relevante. Her er pointen at forskere både studerer, analyserer, fortolker og formidler det afvigende, det anderledes, det fremmede. Jacobsen og Kristiansen kalder det for forskermagt og her er risikoen at man definerer andres virkelighed på måder, som de ikke er enige i hvorved forskeren risikerer at misbruge magt (Jacobsen & Kristiansen, 2001, s. 59).

Litteraturliste

Benjaminsen, L. (2014). The Effect of Family Background on the Risk of Homelessness in a Cohort of Danish Adolescents. Presentation 9th European Research Conference Homelessness in Times of Crisis

Benjaminsen, L. (2015): The variation in family background amongst young homeless shelter users in Denmark. *Journal of Youth Studies*, Routledge, 2015. Volume 19 Issue 1, p55-73

Benjaminsen, L. (2017): Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning. Kbh.: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. & Enemark, M.H. (2017). Veje ind og ud af hjemløshed: En undersøgelse af hjemløsheden forløb og dynamik. Kbh.: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Benjaminsen, L., Grønfeldt, S.T, Bom, L.H., Fynbo, L. & Schmidt, A. (2018): Hjemløshed blandt kvinder i Danmark En kvalitativ interviewundersøgelse. Kbh.: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. (2019). Hjemløshed i Danmark 2019. National kortlægning. Kbh.: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L., Enemark, M.H. & Jeppesen, T. (2020): Hjemløshed i ungdommen. En registerbaseret undersøgelse af unges forløb før og efter en hjemløshedssituation. Kbh: VIVE – Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Brisson, D., Covert, J. (2015): Housing Instability Risk among Subsidized Housing Recipients: Characteristics Associated with Late or Nonpayment of Rent. *Social Work Research*, Vol. 39, No. 2 (June 2015), pp. 119-128

Curry, S. R.; Morton, M.; Matjasko, J. L.; Dworsky, A.; Samuels, G. M.; Schlueter, D. (2017): Youth Homelessness and Vulnerability: How Does Couch Surfing Fit? *American Journal of Community Psychology*. Sep2017, Vol. 60 Issue 1/2, p17-24.

Curry, S. R.; Van Meeter, M.; Tully, B. A.; Ault, S.; Garst, N.; Adam, K.; Nesmith, A.; White, J. (2021): Beyond a Bed: Supportive Connections Forged Between Youth Who Are Couch Hopping and Adult Hosts. *Child & Adolescent Social Work Journal*. 2021, Vol. 38 Issue 1, p13-26

Dyb, E. (2017): Counting Homelessness and Politics: The Case of Norway. *European Journal of Homelessness* _ Volume 11, No. 2, December 2017

Dyb, E. (2020): Bostedsløs. Politik og praksis. Oslo: Gyldendal. Lokaliseret på <https://podtail.com/podcast/fagbokpodden/bostedslos/>

Giddens, A. 2003: Modernitetens konsekvenser. København: Hans Reitzels Forlag.

Hail-Jares, K.; Vichta-Ohlsen, R.; Nash, C. (2021): Safer inside? Comparing the experiences and risks faced by young people who couch-surf and sleep rough. *Journal of Youth Studies*. Apr2021, Vol. 24 Issue 3, p305-322

Halkier, B. (2015): Fokusgrupper. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L: (red.): Kvalitative metoder. En grundbog. København: Hans Reitzels Forlag

Harbo, L. J. (2019). Socialpædagogik i forskellige former i lyset af Luhmanns teori om sociale systemer. En empirisk undersøgelse af, hvad der sker i situationer, hvor den evidensbaserede manual ikke følges. Aalborg Universitet.

Harbo, L. J. & Løvstad, C. V. (2020): Oplevelser af hjælp i selvbyggerprojekt. VIA University College, www.ucviden.dk

Hjem til Alle Alliancen (2021): Stop Hjemløshed. Unges erfaringer. Kbh.: Hjem til Alle Alliancen

Jacobsen, M. H. & Kristiansen, S. (2001): Farligt feltarbejde – etik og etnografi i sociologien. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag

Jacobsen, M. H. & Kristiansen, S. (2018): Social afvigelse. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2004): At skabe en klient. Institutionelle identiteter i socialt arbejde. København: Hans Reitzels Forlag.

Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (2005): Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv. Interview, observationer og dokumenter. København: Hans Reitzels Forlag

Larsen, A.L. (2020): Samskabelse i daginstitutioner. Ph.d. afhandling, Ph.d.-skolen for Mennesker og Teknologi, Roskilde Universitet

Larsen, L.; Poortinga, E. & Hurdle, D.E. (2004): SLEEPING ROUGH. Exploring the Differences Between Shelter–Using and Non-Shelter–Using Homeless Individuals. In: Sagepub 36(4), 578-591

McLoughlin, P. J. (2013): Couch surfing on the margins: the reliance on temporary living arrangements as a form of homelessness amongst school-aged home leavers. Journal of Youth Studies. Jun2013, Vol. 16 Issue 4, p521-545. 25p

Mik-Meyer, N. & Villadsen, K.: (2007): Magtens former. København: Hans Reitzels Forlag

Schirmer, Werner, & Michailakis, D. (2019). Functions and latent problems, systemic criticism, and social work as reflection theory. In *Systems Theory for Social Work and the Helping Professions* (pp. 123–146). New York: Routledge.

Svendsen, C.B., Ramsbøl, H. & Løvstad, C.V. (2018): *Spørg mig. En photovoice undersøgelse af hjemløse unges erfaringer med hjem, hjemmelighed og hjemløshed*. VIA University College.

www.ucviden.dk

Svendsen, C.B., Løvstad, C.V & Ramsbøl, H. (2018): På sporet af udsatte stemmer. Tidsskrift for socialpædagogik, 21. årg., 1, s. 5-13

Szulevicz, T. 2015: Deltagerobservation. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L.: Kvalitative metoder. En grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.

Terui, Sachiko; Hsieh, Elaine (2016): "Not Homeless Yet. I'm Kind of Couch Surfing": Finding Identities for People at a Homeless Shelter. Social Work in Public Health. Nov/Dec2016, Vol. 31 Issue 7, p688-699

Uggerhøj, Lars (2011): "What is Practice research in Social Work: Definitions, Barriers and Possibilities" In: Social Work and Society, vol. 9, nr. 1, 04.2011, s.45-59

Uggerhøj, Lars (2019): Praksisforskning – når forskning, kundskabsproduktion og faglig udvikling forenes. I: Tidsskrift for professionsstudier, Årg. 15 nr. 29, s. 34-43.